

ŞUBAT 2018
BURSATRAVEL FİYAT 15 TL
ISSN 2548-0235
bursatravel.com.tr
YIL: 3 SAYI: 2018/13

Eskiler alıyorum
Alıp yıldız yapıyorum
Musiki ruhun gıdasıdır
Musikiye bayılıyorum

Şiir yazıyorum
Şiir yazıp eskiler alıyorum
Eskiler verip Musikiler alıyorum.

Bir de rakı şişesinde balık olsam

Orhan Veli Kanık

Bursa Travel

ŞUBAT 2018 Yıl:3 Sayı:13

TEFRİMARKA YAYINCILIK
DANIŞMANLIK TURİZM TEKS.SAN.VE
TİC. LTD. ŞTİ
ADINA
İMTİYAZ SAHİBİ
Özlem YILMAZ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Nagihan GÖRKEN

FOTOĞRAF DANIŞMANI
Erdinç ALTUN

KATKIDA BULUNANLAR
Yrd. Doç. Dr. Nil Didem ŞİMŞEK
Arş. Gör. Bengisu ÖZKILAVUZ
Arzu ÖZEL
Zafer KILIÇOĞLU
Gülsen ÇAKIR
Necla TÜREMEN
Hakan KAYA
Ömer YAVUZ
Ahmet ÖZTÜRK
Aylin TOKATLI

HUKUK DANIŞMANI
Av. Pelin YILMAZ

FİNANS DANIŞMANI
SMMM Yaşar ŞEN

OFİS SORUMLUSU
Faik Emre DAaĞLI

YÖNETİM OFİSİ
Odunluk Mah. Akademi Cad. Eroğlu
Harmony Towers B2 Blok
No: 93 Nilüfer/Bursa
Tel: 0224 4533737
Fax: 0224 4526962
www.bursatravel.com.tr

BASKI
Ofsetci Baskı Sistemleri
Sakarya Mh. 1. Sezen Sk. No:25
Osmangazi / BURSA

YAYIN TÜRÜ
Yerel, Süreli, 2 Aylık

DAĞITIM
Seç Kurye

Bursa Travel
Tefrimarka Yayıncılık Danışmanlık Turizm Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından T.C yasalarına uygun olarak yayınlanmaktadır. Bursa Travel dergisinin isim ve yayın hakkı Tefrimarka Danışmanlık Turizm Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf ve tüm konuların her hakkı saklı olup kaynak gösterilerek dahi alıntı yapılamaz.

BURSA'DAKİ 19. YÜZYIL RUM ORTODOKS KİLİSELERİ

YAZI: BENGİSU ÖZKILAVUZ

Bursa, Antik Dönem'den bu yana birçok uygarlığa, dine ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu sebeple kültürel miras varlığı oldukça zengindir. Osmanlı Dönemi'nde de içinde barındırdığı Rum, Ermeni ve Yahudi topluluklarının bu zenginliğe katkılarının büyük olduğu görülmektedir. Özellikle Rum halkının sayıca çokluğu; Bursa'nın birçok bölgesinde, bu kültüre ait yapılar yoğunluğunu oluşturmuştur. Bir milletin sosyal, ekonomik ve kültürel değerleri incelenmek istendiğinde en çok referans veren yapıların dini yapılar olduğu düşünülürse Rum Ortodoks kiliselerinden günümüze gelebilenleri bizler için büyük bir araştırma sahası oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'ndeki kültür mozaiğinde büyük rol oynayan Ortodoks Rumlar, Müslüman bir ülke için hayli ilgi çekicidir. Rum Ortodoks toplumu İstanbul'un fethinden sonra Patrikhane çatısı altında toplanarak Hıristiyan tarihi ve dini mirasını korumayı amaçlamıştır. İstanbul patriği yalnızca Osmanlı'daki Ortodoksların değil, tüm dünyanın da ruhani lideri olarak kabul edilerek "Ekümenik Patrik" sıfatı kazanmıştır. Bu durum o dönemde hem İstanbul için, hem de Osmanlı için büyük bir ayrıcalık oluşturmuştur. Gösterişli ve büyük kiliseler camiye dönüştürülürken, birçoğu da kilise olarak hizmet vermeye devam etmiştir. Daha sonrasında Sultan I. Selim'in (1512-1520) Hıristiyanları, Müslümanlaştırma çabası olduğu ve II. Mehmet'in tanıdığı hakları bu dönemde kısıtlamak istediği bilinmektedir. İstanbul'daki, görünümünde kubbeyle varlığını hissettiren son kiliseler de 1518'de verilen emirle camiye çevrilmiştir. Osmanlı döneminde, Müslüman olmayan toplumların inşaat faaliyetlerine, genellikle İslam Hukuku'ndan kaynaklanan ve çeşitli dönemlerde farklı uygulamalar gösteren bazı kurallar getirilmiştir. (1) Tüm bu kurallar o tarihten itibaren yapılan kiliselerle ilgili belli bir tipoloji oluşmasına neden olmuştur. Tanzimat (1839) ve Islahat (1856) Fermanları'yla gayrimüslimlere tanınan haklarla birlikte, kilise yapımında çeşitlilik başlamıştır. Bu fermanlara kadarki dönemde oluşan mekansal düzen yalnızca İstanbul'da değil, Anadolu'nun birçok kentinde olduğu gibi Bursa'da da etkili olmuştur.

Bursa'da günümüze gelebilen Tanzimat ve Islahat Fermanları öncesi 19. yüzyıl Osmanlı Dönemi Rum Ortodoks kiliseleri incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun bazilikal planlı, beşik çatılı, doğu- batı yönünde yerleşmiş yapılar olduğu gözlemlenmektedir. Doğu bölümünde apsis adı verilen kutsal alan, batıda ise genellikle girişleri bulunmaktadır. Bu dönemde çan kulesi yapımı yasak olduğundan, yapılarda çan kulesine rastlanmamaktadır.

H. Taxiarchoi Kilisesi

Gemlik İlçesi'ne bağlı Kurşunlu Mahallesi'nin eski köy meydanında bulunan kilise, 1803 yılında inşa edilmiştir. Eni 1285 cm, boyu 2894 cm olan yapının bahçesinde bulunan sekiz satırlık kitabede "Büyük Başmeleklerin bu kutsal kilisesi, Elegmi olarak adlandırılan bu yerin tüm Hıristiyanları adına piskoposluk bölgesinin efendisi ve en saygıdeğer usta olan Anthimos'un himayesinde 1803 yılının Ağustos ayında temelden inşa edilmiştir" yazmaktadır.(4)

Kilisenin yapım tekniği moloz taş yığma arası üç sıra tuğla biçiminde almaşık sistemdir ve çatısı beşik çatıdır. Yapı içerisinde bulunan nişte Grek harfleriyle yazılmış bir kısmı silinmiş yazıda "Melek şeklinde rahibe Martha bu mezara gömüldü, Peygamber namuslu Prodromos ve vaftizci Yuvan [Ioanis] "denilmektedir. Bu eksik yazıdan anlaşıldığı üzere kilisenin altında bir mezar mevcuttur. Apsisi yıkılmıştır. Yedişerden iki sıra ahşap dikme ile üç nefe ayrılmıştır ve ahşap sütun başlıklarından iki adeti günümüze ulaşabilmiştir. Kuzey ve güney duvarlarında, birbirine simetrik altışar pencere bulunmaktadır. Pencereler kemerli, dışa doğru daralan pencere açıklıkları içerisine yerleştirilmiştir ve dışında metal lokma parmaklıkları bulunmaktadır. Batıda galeriye açılan ve güney cephesinde zemin kata açılan iki adet giriş bulunmaktadır.

Kilise özel mülkiyette olduğundan yapıda mekansal olarak bölünme ve değişimler olsa bile, ilk hali ile ilgili bilgi veren izler hala durmaktadır. Tavanda silmelerindeki kalem işleri zeytin dalı motifindeyken, yan neflerde üzerinde stampa zambak motifli rozetler bulunmaktadır. Çevre sakinlerinin verdiği sözlü bilgiye göre; kilisenin batı duvarında bulunan kapatılmış kapı, Gündoğdu Mahallesi'ne açılan bir tünelin kapısıdır. Eskiden konut ve işçi yatakhanesi olarak kullanılan kilise, şu anda depo olarak kullanılmaktadır.

Kilisenin apsis kısmı camiye çevrildiği dönemde duvarla örülerek kapatılmıştır. Bu duvar üzerinde bulunan bir kapı ile apsis kısmına girilebilmektedir. Kuzey duvarında altı adet pencere bulunmaktadır. Güney duvarın doğu bölümünde diğer pencerelere göre daha küçük ve daha yüksekte olan bir pencere bulunmaktadır. Bu pencere de dairesel kemerli, dışa doğru daralan, dikdörtgen bir açıklık içinde yer almaktadır. Bu pencerenin yanında kuzey duvarında bulunan pencerelerin simetriği dört adet pencere bulunmaktadır. Tüm bu pencereler dairesel kemerli, dışa doğru daralan, dikdörtgen bir açıklık içinde yer almaktadır. Bu dört pencerenin tam ortasında olması gereken bir diğer pencerenin kapatıldığı ve önüne mihrabın yerleştirildiği görülmektedir. Kuzey ve güney duvarlarının batı kısmında ikişerden iki sıra, diğer pencerelerin yarısı büyüklüğünde dörder pencere bulunmaktadır.

İbadet alanı olan naosun kuzeyinde ve güneyinde yedi adet olmak üzere toplam on dört sütun bulunmaktadır. Bu sütunlar kiliseyi üç nefe ayırmaktadır. Kuzey duvarından başlayıp, naosun kuzeyinde bulunan sütun sırasına kadar gelen galeri katı bulunmaktadır. Galeri katı pencereleri kesecek bir şekilde geçtiğinden, cami olarak kullanılmaya başladıktan sonra yapıldığı düşünülmektedir. Kilisenin narteksi (giriş bölümü), naosla aynı genişlikte olup dışarıda çözümlenmiştir. Tanzimat ve Islahat fermanı öncesinde narteks içeride, galeri katı altında tasarlandığından bu bölümün 1939-1956 yılları sonrasında yapıldığı tahmin edilmektedir. Cami olduktan sonra kilisenin kuzey duvarına bitişik bir son cemaat mahali eklenmiştir. Günümüzde hala cami olarak kullanımına devam edilmektedir.

Hagios Georgios Kilisesi

Karacabey İlçesi'ne bağlı Çamlıca Mahallesi'nin tepe kısımlarına konumlanmış bir Rum Ortodoks kilisesidir. Güney cephesinin doğu köşesinde 1837 tarihli kitabe bulunmaktadır. Halkın verdiği bilgilere göre sonradan camiye dönüştürülmüş bir kilisedir.(2) Eni 987 cm, boyu 1438 cm boyutlarında, doğu-batı doğrultusunda yerleşmiş olan kilisenin çatısı ve galeri katı yıkılmıştır. Fakat yapıya ait izler göz önüne alındığında; doğu ve batı duvarlarının bitişinden çatının beşik çatı olduğu tahmin edilmektedir. Aynı şekilde batı, kuzey ve doğu duvarlarındaki kiriş boşluklarından da galeri katının uzadığı kısım tahmin edilebilmektedir. Kilisenin apsisi içten ve dıştan yarım daire planlıdır ve kubbesi tuğla ile örülmüştür. Kilisenin doğu duvarında, apsisin üst kısmına denk gelecek şekilde, tam ortadan bir adet eksen penceresi bulunmaktadır. Bu pencere dikdörtgen şeklinde dışa doğru daralan bir açıklık içerisine yerleştirilmiştir ve lokma parmaklıkları günümüze kadar gelmiştir. Kilisenin kuzey ve güney duvarlarının doğu kısmına yakın, birbirine simetrik üçerden toplam altı adet pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden güney duvarında bulunanlarının dairesel tuğla kemerleri ve boyutları anlaşılabilmektedir. Kilisenin batı duvarının tam ortasında kilise kapısı bulunmaktadır. Kapı, kemer formunda taş bir lentoya sahiptir. Bu lento üzerinde bezemeler yer almıştır.

H. Theodoros Kilisesi

Karacabey İlçesi'ne bağlı olan Harmanlı köyünde 1833 yılında inşasına başlanıp 1903'lerde bitirilen H. Theodoros'a ithaf edilmiş olduğu düşünülen kilisedir. (2) Kilise doğu batı yönünde uzanan moloz taş yığma sistemle yapılmış bir kilisedir. Eni 802 cm, boyu 1589 cm olan kilisenin, günümüzde dikmeler, galeri katı ve çatı bölümü bulunmamaktadır. Pencereler dairesel tuğla kemerlidir. Kapı üzerinde bulunan iki pencerenin metal lokma parmaklıkları varlıklarını sürdürmektedir. Kuzey ve güney duvarları bu pencere kemerleri hizasından itibaren yıkılmıştır. Apsisi içten ve dıştan yarım daire şeklinde ve doğu duvarının yarısına gelecek şekilde yapılmıştır. Doğu duvarı apsisin üst kısmı hizasından yıkılmıştır. Günümüzde kullanılmayan kilisenin içi tamamıyla toprak ve ağaç kaplıdır. Batı duvarının (giriş bölümü) üst hizası dikkate alındığında kilisenin çatısının iki pahlı beşik çatı olduğu düşünülmektedir. Kot farkı sebebiyle apsisin büyük bir bölümü toprak altında bulunmaktadır.

Koimesis Tes Theotokos Kilisesi

Osmangazi İlçesi'ne bağlı Demirtaş Mahallesi'nde bulunan bu kilise; doğu batı yönünde yönlenmiş bazilikal planlı bir kilisedir. Kilisenin batı cephesinde yer alan beş satırlık mermer kitabede; Koimesis Theotokos (Meryem'in ölümü) kilisesi temelinin 3 Şubat 1834 yılında Demirdesia'nın dindar yerli halkı tarafından atıldığı yazılıdır. 1924 yılında mübadele sonrasında camiye çevrilmiştir. (2) Günümüzde hala cami olarak kullanılan kilisenin bugünkü ismi Demirtaş Orta Cami'dir. Eni 1392 cm, boyu 2098 cm olan kilisenin yapım sistemi moloz taş arası bir ya da üç sıra tuğla olarak almaşık yığma sistemdir. Apsis içten ve dıştan yarım daire formundadır.

Hagios Apostoloi Kilisesi

Mudanya İlçesi'ne bağlı Aydınpınar Mahallesi'nde bulunan, doğu-batı yönünde bazilikal planlı bir kilisedir ve 1846-1870 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir.(2) Eni 1359 cm, boyu 2014 cm olan dikdörtgen planlı naos yedişerden iki sıra dairesel kesitli taşıyıcıyla üç nefe ayrılmıştır. Orta nef beşik tonoz şeklinde, yan nefler ise düz tavan şeklinde yapılmıştır. Apsisi içeriden yarım daire planlı iken dışarıdan beş köşeli planlanmıştır. Kuzey ve güney duvarlarında birbirlerine simetrik altta beşer adet, üstte ise üçer adet pencere bulunmaktadır. Alt pencerelerde metal parmaklıklar gözükmektedir. Kilisenin batı duvarında, eksende bir kapı; kuzey ve güney köşelerde birerden toplam üç giriş kapısı görülmektedir. Yapının naosu batı, kuzey ve güneyden U biçimli bir galeri ile çevrilmiştir. İç narteksi bulunan bu yapının galeriye ulaşımı, narteksin kuzeyinde bulunan bir ahşap merdivenle sağlanmaktadır.

Holy Apostles Kilisesi

Osmangazi İlçesi'ne bağlı Yahşibey Mahallesi'nde bulunan kilise, kitabesinde inşası 1847 yılı olarak tarihlenen bu kilise doğu-batı yönlü bazilikal planlı bir kilisedir. Eni 1515 cm, boyu 2407 cm boyutlarındaki yapı, yedişerden iki sıra ahşap dikmeler ile üç nefe ayrılmıştır. Orta nef ve yan nefler beşik tonoz biçiminde yapılmıştır. Ahşap dikmelerin üzeri sıva ile kaplanmıştır ve üstleri sütun başlıklarıyla tamamlanmıştır. Ahşap dikmelerin sıva ile kaplanması ve mermer motifi verilmesi o dönemki kısıtlamalar sebebiyle yapılmış, yaygın bir yöntemdir. Sütunlar birbirlerine kemerler ile bağlanmıştır. Doğusunda apsisi içten ve dıştan yarım daire olarak planlanmıştır. Kuzey ve güney duvarında, birbirine simetrik yedişerden toplam on altı pencere bulunmaktadır. Pencereler kemerli, dışa doğru daralan pencere açıklıkları içerisine yerleştirilmiştir. Bu pencere sırası üzerinde birinci galeri katına hizmet eden, ikişerden dört; ikinci galeri katına hizmet eden üçerden altı adet pencere bulunmaktadır. İki adet galeri katı bulunan kilisenin birinci kat galerisi kuzey ve güney yan nefleri hizasından uzanan U biçimli, ahşap bir galeridir. İkinci kat galerisi ise batıdan ilk sütunlara kadar gövdesinin uzandığı, kollarını ise batıdan üçüncü sütun sırasına kadar uzanan amorf biçimli U şeklindedir. Galerilere naostan ulaşım kuzey ve güney duvarlarına bitişik tek kollu ahşap merdivenler ile sağlanmaktadır. Batı cephesinde, ortada çift kanatlı ahşap kapısı olan ana girişinden başka, güney cephesinde doğu ve batı uçlarında olmak üzere iki adet giriş kapısı daha bulunmaktadır. Zemini mermer kaplı olan bu yapı 2012 yılında restore edilmiştir.

Aziz Pantelemon Kilisesi

Nilüfer İlçesi'ne bağlı Gölyazı Mahallesi'nde bulunan 19. yüzyılın sonlarında inşa edilmiş, doğu batı doğrultulu bazilikal planlı bir Rum Ortodoks kilisesidir. Günümüzde restore edilmiş olan bu yapının doğuda tüm duvar boyunca devam eden üç apsisi bulunmaktadır ve dışarıdan dairesel planlıdır. Doğu batı doğrultusunda iki sıra dikdörtgen planlı ahşap taşıyıcıyla üç nefe ayrılmıştır. Orta nef beşik tonozlu olup, yan nefler düz ahşap tavanla sonlandırılmıştır. Kuzey ve güney cephesinde, birbirlerine simetrik; altta beşer adet, üstte üçer adet pencere bulunmaktadır. Üstteki üçer pencere galeri katına hizmet etmektedir. Naos batıda dikdörtgen planlı bir narteks ve iki yanında dönel merdiven ile sonlanmıştır. Nartekse eksende bulunan ahşap çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Narteks üzerinde konumlandırılmış galeri, kuzey ve güney yan nefler hizasında naos üzerine uzanarak U biçimi oluşturur. Galerinin yan nefler hizasında uzanan uçları dairesel biçimde sonlandırılmıştır. Doğudaki bemaya kuzey ve güneye yaslanmış iki merdiven ile çıkılmaktadır. Kilisenin zemini mermerdir. Restore edilmiş bu kilise 2014 yılından itibaren kültür merkezi olarak ziyaretçilere hizmet vermektedir.

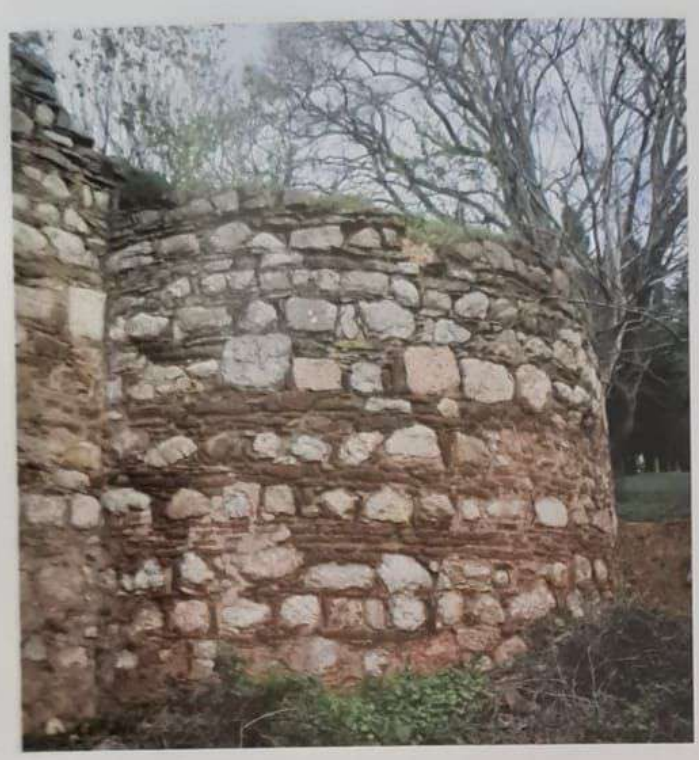
Hagieus Basileus

Mudanya'ya bağlı Tirilye (Zeytinbağı) Mahallesi'nde merkezi bir noktasında bulunan kilise 1878 yılında inşa edilmiştir. Yapımı Tanzimat ve Islahat Fermanı sonrasına denk gelse de geçiş döneminde olduğundan, mekansal özellikler bakımından kısıtlamalar dönemi kiliseleriyle benzerlik taşımaktadır. Eni 1343 cm, boyu ise 1991 cm olan bu kilise yığma moloz taş arası üç sıra tuğla biçimde almaşık sistemle yapılmıştır. Doğu-batı yönünde yerleşmiş kilise üç nefli, bazilikal planlı bir Rum Ortodoks kilisesidir. Çatısı iki pahlı beşik çatıdır. Apsisi içten ve dıştan dairesel planlı, yarım kubbeli bir apsis olup, dıştan doğu duvarının bir kısmına kadar yükselmektedir. Kiliseye iki giriş kapısı bulunmaktadır. Biri batı duvarının ortasında bulunan çift kanatlı ahşap kapıdır ve üç basamak inilerek mekana ulaşılır. Diğeri ise kuzey duvarının batı bölümünde yer alan çift kanatlı ahşap kapıdır. Kapılar iç kısımda oluşturulmuş nartekse açılmakta ve narteks galeri katına kadar uzanan, sütun sıralarına kadar gelen bölücü duvar ile ayrılmaktadır. Narteksin güney bölümünde çift kollu ahşap U merdivenle galeri katına çıkılmaktadır. Galeri katı; kadınlara ya da bölge hükümdarları için ayrılmış bir bölümdür ve bu yapıda batı duvarından ilk taşıyıcı ahşap dikmeye kadar uzanan, dikdörtgen planlı, ahşap bir mekandır. Kuzey ve güney duvarlarında birbirine simetrik, beşerden toplam on adet uzun pencere bulunmaktadır. Bu pencereler dairesel kemerli, dışa doğru daralan, dikdörtgen açıklıklar içerisine yerleştirilmiştir. Pencerelerde metal lokma parmaklık mevcuttur. Kilisenin zemini mermer kaplıdır. 2009'da restorasyonu yapılan yapı, ilk önce "Faruk Çelik Kültür merkezi olarak, daha sonra halk oylamasıyla "Trilya Kültür Merkezi" olarak adlandırılmıştır. Ziyarete açık olan bu kilise, toplantılar ve sosyal etkinliklere ev sahipliği yaparak yöre halkına hizmet etmektedir.

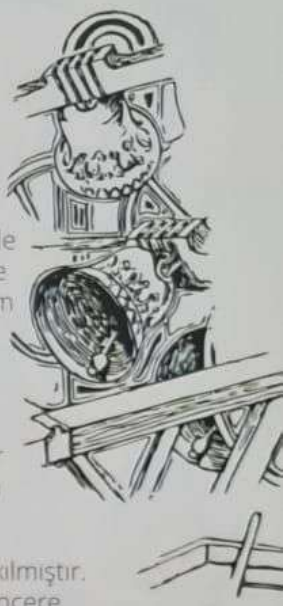

Mikhael Archangelos Kilisesi

Karacabey İlçesi'ne bağlı Eskikaraağaç Mahallesi'nde bulunmaktadır. Uluabat Gölü sahilinde konumlandırılmış bu kilisenin hangi yılda yapıldığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Plan özellikleri ve yapım tekniği göz önünde bulundurulduğunda 19. yüzyıl Rum Ortodoks kilisesi olduğu düşünülmektedir. (2) Eni 887cm, boyu ise 1710 cm olan bu kilise yığma moloz taş ve tuğla almaşık yapım tekniğiyle yapılmıştır. Taşıyıcı ahşap hatılların bulunduğu kısımlar, üç sıra tuğla ile tamamlanmıştır. Doğu-batı yönünde uzanan dikdörtgen planlı bazilikal plan tipine sahip bu kilisenin apsis bölümü, içten, dıştan dairesel planlıdır ve içerden yarım kubbe olacak şekilde tamamlanmıştır. Kilisenin çatı bölümü ve galeri katı çökmüştür ve bu bölümlerle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Doğu duvarı da apsisin bitiş hizasından itibaren yıkılmıştır. Kilisenin kuzey duvarının tam orta hizasında üç adet dikdörtgen pencere açıklığı görülmektedir, fakat bu pencerelerin üst bölümü yıkıldığından formları hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Güney duvarında, kuzey duvarındaki pencerelerle aynı hizada yine üç pencere olduğu düşünülmektedir; fakat bu pencereler yıkıldığından sadece kalan açıklık üzerinden bu sonuca ulaşılabilmektedir. Kilisenin zemini günümüzde toprak ve bitkilerle doludur.

Zoodochos Pege Kilisesi

Karacabey İlçesi'ne bağlı Karakoca Mahallesi'nde bulunan bu kilise 1847 yılında Zoodochos Pege adına yapılmıştır.(3) Eni 1031 cm, boyu 1635 cm olan kilise, bazilikal planlı, doğu-batı yönünde konumlanmış ve yığma moloz taş arası üç sıra tuğla biçiminde almaşık sistem ile yapılmıştır. Çatı örtüsü ve güney duvarı büyük ölçüde yıkılmış durumdadır. Galeri katı ve taşıyıcı dikmeler günümüze ulaşamamıştır. Kilisenin apsisi içten ve dıştan yarım daire şeklindedir.

Doğu duvarının apsisin üstünde kalan kısmı yıkılmıştır. Kilisenin kuzey duvarının ortasında üç adet pencere açıklığı görülmektedir. Fakat bu pencerelerin üst kısımları yıkıldığından pencerelerin şekli konusunda bir fikre sahip olunamamaktadır. Kilise terk edilmiş olduğundan zemin molozlar, bitkiler ve toprakla dolu olup, özgün malzemesi algılanamamaktadır.

H. İoannes Theologos Kilisesi

Nilüfer İlçesi'ne bağlı Çatalağıl Mahallesi'nde konumlanan bu kilise, 19. Yüzyılın ortalarında inşa edilmiş ve İncilci Yahya'ya ithaf edilmiştir.(2) Kilise doğu-batı yönünde yerleşmiş bazilikal planlı bir kilisedir. Özel mülkiyette olan bu kilise günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple içine giriş yapılamamaktadır. Dış özellikleri 19. Yüzyıl Rum Ortodoks kiliselerinin genel özelliklerine uygun moloz taş ve devşirme malzeme kullanılarak yapılmıştır. Mevcutta ne yazık ki çatısı metal levha ile kaplı, kapısı metal kapı ile değiştirilmiştir ve apsisi yıkılarak moloz taş ile tekrardan örülmüştür. Büyük oranda değişim geçiren bu yapının yalnızca duvarları özgün kalabilmiştir.

Tüm bu kiliseler, her biri Bursa'nın birçok yerine dağılmış, gizli kalmış kültür öğeleridir. Mübadele ile Bursa'dan göçmüş olan Rumlardan bizlere miras kalan bu kıymetli eserlerin kente ve sakinlerine katkıları paha biçilemezdir. Ziyaret edildiğinde çevre sakinleriyle yapılan görüşmelerde anlatılan hikayeler ve anılar, Rumların sık sık bu alanları ziyaretleri bu yapıların şuan ki durumlarını hak etmediğinin ve korunması gerektiğinin bir kanıtıdır. Koruma kararları alınırken kamuya açık mekanlar olarak işlevlendirilmesi; yapıların yaşaması ve kültür aktarımı için önem arz etmektedir.

Bu yazı; destekleri için minnet duyduğum Doç. Dr. Özlem Köprülü Bağbancı'nın danışmanlığında hazırlanan, şahsıma ait "Gemlik Kurşunlu Başmelekler (H. Taxiarchoi) Kilisesi Koruma Önerisi" isimli yayınlanmamış yüksek lisans tezinden yararlanılarak yazılmıştır.

Kaynaklar
(1) Karaca, Z. 2008. İstanbul'da Tanzimat Öncesi Rum Ortodoks Kiliseleri. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s:33, 35 (2) Ötügen, Y., Durukan, A., Acun, H., Pekak, S. 1986. Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler IV. Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s:11, 16, 18, 380, 381, 382, 384, 394, 468, (3) Kaplanoğlu, R. 1994. Bursa Anıtlar Ansiklopedisi. Bursa Hakimiyet Gazetesi Matbaası, Bursa, s:80 (4) Mango, C. 1968. The Monastery of St. Abercius at Kurşunlu (Elegmi) in Bithynia. Dumbarton Oaks Papers(Vol.22): 169-176. s:170

